

Nr 271.

Af herr **Jansson** i Edsbäcken, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

I anledning af Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 96, med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m., får jag, utan att därmed inlåta mig på propositionen i öfriga delar, föreslå, att förslaget nr 1 till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare måtte i nedannämnda hänseende undergå förändring.

I 8 § har föreslagits rätt i vissa fall till s. k. *sympatilockout* och *sympatistrejck*, och det i en utsträckning utöfver hvad lagrådets medlemmar kunnat tillstyrka. Detta förslag kan jag i ingen mån biträda; det utgör enligt min mening en så allvarlig fara för ordnade och lugna arbetsförhållanden, att det icke kan vara i samhällets intresse att däråt gifva helgd. Tvärtom måste ett *absolut förbud* för dessa stridsmedel vara det enda riktiga och lämpliga. De nämnda hårdhändta kampmedlen drabba orättvist och oförväntadt och verka förlamande och oroande på näringarna. Med ett förbud för *sympatilockout* och *sympatistrejck* under aftalstiden vinnes åtminstone någon garanti för att de stora striderna å arbetsfältet ej alltför ofta uppblomma och att de inskränkas till utlöpningstiderna för aftalen.

Att *sympatilockout* och *sympatistrejck* borde *principiellt* förbjudas, det torde allmänt erkännas och är också af såväl justitieministern som lagrådet medgifvet. Lagrådet yttrar sålunda följande: »Tydligt är, att det ur arbetsfredens synpunkt vore högeligen önskvärdt, om åt lagen kunde gifvas det innehåll, att hvarje slags arbetsinställelse under aftalstiden vore förbjuden. Nekas kan väl ej heller, att det för en naturlig uppfattning ligger närmast till hands, att med aftalet förknippa en dylik verkan, och under den första tiden af kollektivafstalets användning i Sverige lär

bland såväl arbetsgifvare som arbetare en dylik uppfattning om aftalets innebörd varit rådande.» Utvecklingen af den princip, som ligger till grund för kollektivafftet och tanken om tvisters ang. detsamma hänskjutande till särskild domstol, måste föra med sig, att under gällande kollektivafftal full fred bör råda. Med hänsyn till den *internationella karaktär*, som organisationerna på detta område alltmera erhålla, kan sympatilockout och sympatistrejck lätt arrangeras för att tjäna främmande intressen, som allvarligen kunna skada det nationella ekonomiska lifvet. Vi ha redan, äfven i vårt land, kommit till erfarenhet om, att organisationerna å ömse sidor söka stöd i utlandet och att anspråk också därifrån ställas på dem för att lämna bistånd vid utländska konflikter. Just i dessa dagar synes också ett dylikt internationellt samarbete vara påtänkt mellan arbetsgifvarna. Allt detta ger vid handen, att här föreligga så *allvarliga faror*, att, redan ur nu nämnd synpunkt, förenämnda stridsmedel eller hjälpmedel bör förbjudas och därmed de berörda farorna afsevärdt minskas.

För samhället äro i allmänhet de arbetsinställelser, som på en gång draga en mängd arbetare in under sig, vida farligare, äfven om de vara en kortare tid, än de längre tid varande strejkerna, som i allmänhet omfatta ett färre antal stridande. Skadan vid de förra drabbar i allt fall mera samhället såsom helhet. 1909 års händelser visa de stora farorna af dessa masslockouter och masstrejcker; de visa också, att, när de vapnen tillgripas, *det alltid ej blir lätt att öfverse situationen och följderna* och att parterna ofta af förhållandenas egen makt drivas allt längre och längre, så att man lätt kommer *till uppenbar aftals- och rättskränkning*. Makten blir härskande före rätten. De stora masskonflikter, som uppkomma genom indragande under klausulen af sympatilockout eller sympatistrejck af utomstående i en konflikt, föra mer än andra konflikter med sig *ökad bitterhet, ökad hämnd- och revanchekänsla* och skada därför ock, mera än de gagna, arbetsfreden och drägliga förhållanden mellan arbetsgifvare och arbetare.

Man säger särskildt, att arbetsgifvare ej kunna undvara sympatilockouten; den behöfs för att nedslå det irriterande och förlustbringande småstrejkandet och för att sammanhålla arbetsgifvarnas organisationer.

För min del tror jag, att man *öfverskattar detta vapen* och att den tid skall komma, då det befinnes vara ganska farligt äfven för arbetsgifvarna och deras sammanhållning och därför skall utdömas såsom stridsmedel. För närvarande må det kanske vara möjligt, att sympatilockouten ger arbetsgifvareorganisationerna en starkare ställning gent emot arbetarna och att sympatistrejcken från arbetarnas sida ej som stridsmedel uppväger sympatilockouten. Samhället såsom sådant har emellertid intet intresse af att den ena af parterna i arbetsaftalet erhåller en bestående öfvervikt öfver

den andra; snarare borde då samhället med sin lagstiftning förhindra detta och därmed införa en *verklig likställighet*.

I den kungl. propositionen hänvisas till, att förbud för sympatilockout och sympatistrejck åtminstone icke bör ifrågakomma, förrän riksafstal för olika industrigrenar allmänt införts. Enligt hvad bilagda uppgift på nu gällande riksafstal utvisar, äro vi dock i vårt land nu komna så långt, att vi i de större och viktigare industrigrenarna verkligen ha riksafstal. För omkring 140,000 eller, om vissa aftal, som i själfva verket kunna betraktas såsom riksafstal, medräknas, öfver 160,000 arbetare finnas redan nu gällande riksafstal. Ur den nämnda synpunkten och då med hvarandra närbesläktade eller samverkande industriers kollektivaftal utan svårighet torde kunna bringas till gemensam utlöpningsstid, synes således förbud för sympatilockout och sympatistrejck kunna när som helst meddelas.

Man lär också befara, att, om ett dylikt förbud meddelas, arbetsgifvarne *ej* skola bli benägna *sluta kollektivaftal* och att den utveckling af förhållandena på området, som dylika aftal otvifvelaktigt innebär, därmed skulle hämmas. För min del tror jag det knappast. Kollektivaftalet erbjuder *stora fördelar också för arbetsgifvarna*: de få ordnade förhållanden, urkunder att rätta sig efter, trygghet för verksamhetens ostörda gång, undgå smutskonkurrens o. s. v. *Kollektivaftalen sammanhänga oskiljaktigt med föreningsväsendet på detta område, och att öfvergifva detta torde arbetsgifvarna vara lika litet villiga till som arbetarna*. I allt fall har senare tidens erfarenhet visat, att sympatilockouter och sympatistrejcker innebära mycket stora faror för arbetsfreden. Den mening, att samhället därför bör genom lagstiftning få till stånd ett förbud för nu förevarande stridsmedel, är också vidt utbredd öfver allt i landet. Och uppenbart är väl, att en hvar, som är mån om ordnade och fredliga förhållanden på arbetsfältet, bör, i ljuset af alla de strider, som under skyddet af dessa klausuler etablerats, vara med på ett *försök*, huru förhållandena komma att ställa sig *med det vapnets afskaffande*. Hela den lagstiftning, hvarom här är fråga, har ju karaktär af försökslagstiftning, och då är det också föga risk med att *pröfva*, huru förhållandena utveckla sig under absolut förbud. Det är många arbetsgrenar i landet, som *ej* hittills haft dylika klausuler i sina kollektivaftal, och däraf mått väl i stället för illa. Samhället måste söka befria sig från att *hvarje stund* ha storlockout och storstrejk hängande öfver sig.

Det är också uppenbart, att den nämnda klausulen *förslöar känslan för aftalens helgd och sätter makten till herre*. När nu en arbetsdomstol ifrågasättes för afgörande af rättstvister om kollektivaftal, så är det bra

inkonsekvent att samtidigt på en annan väg tillåta andra tvister att taga hur stora dimensioner som helst.

På grund af hvad sålunda anförts får jag därför vördsamt yrka,

1:o) att 8 § i förevarande lagförslag måtte så ändras, att absolut förbud införes för arbetsgifvare eller arbetare, som äro bundna af ett kollektivafstal, att under den tid kollektivafstal är gällande, vidtaga arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd.

Särskildt yrkas i hvarje fall, att stadgandet i 8 § om att uppsägningstiden för arbetsaftalet skall vid arbetsinställelse iakttagas måtte, såsom stridande mot praxis och hvad skäligen bör i båda parternas intresse fordras, utgå.

Vidkommande härefter 9 § i förevarande lagförslag, så befarar jag att äfven detta lagrum skall ge anledning till ytterligare tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

Otvifvelaktigt kunna fall finnas, då det är i arbetsgifvares och äfven i samhällets intressen, att i kollektivafstal innehållen bestämmelse om skyldighet för arbetsgifvare att bereda arbete uteslutande eller företrädesvis åt vissa arbetareorganisationer eller arbetarekategorier kan bli gällande. I hvarje händelse förekomma dylika förbehåll ej så sällan i kollektivafstal, och det bör ej vara *lagens* sak att bryta härmed. Såsom skydd för föreningsrätten ger § 9, äfven efter sin sista redigering, en ringa garanti, särskildt genom justitieministerns okloka och ensidiga motivering. Föreningsrätten torde vara en så naturlig allmänt-mänsklig rätt, att dess erkännande näppeligen behöfver lagfästas. I hvarje fall tillhör en dylik bestämmelse bra litet en lagstiftning om kollektivafstalet.

Det undantag, som i §:ns senare del är gjordt med afseende å förmän, har, om ock principiellt riktigt, såvidt det afser *verkliga förmän*, icke sin plats i förevarande lag och är ägnadt att uppkalla ständiga tvister, då begreppet förman ej är definieradt. Detta måste ske i lagen eller ock förekomma i hvarje kollektivafstal, där förmansklausulen införes. Själfva affattningen af momentet kan ej heller betraktas lycklig eller innebära hvad man torde mena.

Jag yrkar därför

2:o) att 9 § i förevarande lagförslag måtte helt utgå.

Jämväl 10 § synes mig innebära en väl så vidsträckt skadeståndsplikt, som praktiskt ej torde vara af alltför stor betydelse. Särskildt lärer väl vara svårt att bevisa »medverkan» från organisationen. Jag föreslår därför,

3:o) att 10 § måtte omredigeras i syfte att begränsa och tydligare angifva den skadeståndsskyldighet, som må prövas erforderlig att bestämma.

Öfvergångsbestämmelsen i förevarande lagförslag synes mig svår att öfverskåda. En retroaktiv tillämpning af specialbestämmelser är alltid vansklig. Då blott 8 §, enligt den lydelse, jag ifrågasatt, synes böra tillerkännas tillbakaverkande kraft, hemställer jag

4:o) att öfvergångsbestämmelsen så ändras, att lagen träder i kraft den 1 januari 1911 och äger tillämplighet i fråga om 8 § — enligt dess af mig föreslagna lydelse — ifråga om kollektivafstal, som slutits före nämnda dag.

De formuleringar och konsekvensändringar, som föranledas af mina yrkanden, torde vederbörande utskott affatta och beakta.

Stockholm den 5 april 1910.

Carl Jansson
i Edsbäcken.

Bilaga.

Riksaftal i Sverige.

Näringsgren.	Arbetsgivare-organisation.	Arbetare-organisation.	År för aftalets ikraftträdande.	Antal berörda		Anmärkningar.
				arbetsgivare.	arbetare.	
Cigarrindustri . . .	Sv. cigarrfabrikantföreningen.*	Internationella tobaksarbetareförb. i Sverige.**	1909 (1904)	45	3,250	{Gäller blott cigarr-, icke annan tobaksindustri.
Handskindustri . . .	Sv. handskfabrikantföreningen.	De förenade förbunden.**	1907	13	300	{Örebro skofabrikantförening* har särskildt aftal.
Skofabriker	Sv. sko- och nåttingsfabrikantföreningen.*	Sv. skoarbetareförbundet.**	1908	19	3,000	
Boktryckerier och stilgjutier	Allm. svenska boktryckarefören.	Sv. typografförbundet.	1909 (1904)	375	6,500	
Kemigrafiska anst.	Grafiska reproduktionsanstaltarnas förening.	»	1907	19	300	
Järngrufvor	Järnbruksförbundet.*	Sv. grufarbetareförbundet m. fl.**	1908	40	4,600	{Gäller ej exportgrufvorna.
Järnverk	»	Sv. järn- och metallarbetareförbundet m. fl.**	1908	82	24,300	{Gäller äfven en del elektromekaniska verkstäder, skeppsvarf samt järn- och stålvarufabriker.
Mek. verkstäder	Sveriges verkstadsförening.	Sv. järn- och metallarbetareförbundet m. fl. förbund.**	1909 (1905)	130	27,000	
Elektriska montörer	Sv. elektriska arbetsgivareföreningen.	Sv. elektriska arbetareförbundet.	1909 (1907)	34	1,100	
Tegelbruk, cementfabriker m. fl.	Byggnadsämnesindustrieförbundet.*	Sv. grof- o. fabriksarbetareförbundet.**	1909	64	3,750	{Egentligen skånska arbetsplatser.

Näringsgren.	Arbetsgivare- organisation.	Arbetare- organisation.	År för aftalets ikraft- trädande.	Antal berörda		Anmärkningar.
				arbets- gif- vare.	arbetare.	
Kakelindustri . .	Sv. kakelfabrikant- föreningen.* Sv. kakelindustri- idkareförb.	Sv. kakelungsmaka- reförbundet.**	1907	145	1,500	{ Både tillverkning och uppsättning af kakel- ugnar.
Buteljglasbruk . .	Sv. buteljglasbruks- förbundet.*	Sv. grof- o. fabriks- arbetareförbun- det m. fl.**	1908	8	1,400	
Examinerade ma- skinister å ång- fartyg	Sveriges redareför- ening.	Sv. maskinistför- bundet.	1907	127	1,600	
Enskilda järnvägar	Sv. järnvägarnes ar- betsgivarefören.	Sv. järnvägsmanna- förbundet.	1908/09	100	20,000	
Byggnadsversksam- het	Centrala arbetsgif- vareförbundet.	Sv. murareförbun- det m. fl.**	1909	2,000	40,000	
Summa				3,201	138,600	

Anm. 1. Dessutom hafva formulär till lokalaftal år 1907 öfverenskommits för *snickeriindustrien* mellan Sveriges träindustrieförbund* (39 arbetsgivare, 3,050 arbetare) och Svenska träarbetareförbundet**, samt år 1909 för *sågverksindustrien* mellan Sägverksförbundet* (64 arbetsgivare 17,500 arbetare) och Sv. sågverksindustriarbetareförbundet**. De för *engros- och detaljkonfektionen* af resp. Sv. grossisternas herrkonfektionsförband* och Sv. detaljisternas herrkonfektionsförbund* (resp. 12 arbetsgivare, 1,100 arbetare samt 22 arbetsgivare, 850 arbetare) år 1909 utfärdade s. k. »riksaftalen» hafva icke godkänts af Sv. skradderiarbetareförbundet**.

Anm. 2. Tecknet * utmärker, att organisation tillhör Sv. arbetsgivareföreningen, tecknet **, att den tillhör Landsorganisationen.